

L'IMPACTE DE L. KOHLBERG EN LA PSICOLOGIA CONTEMPORÀNIA (1989-1997)

Manuel Martí i Vilar
Paula Samper i Garcia
Ismael Díez i Calatrava.

Departament de Psicologia Bàsica.
Universitat de València

Resum

La figura de L. Kohlberg ha estat la més destacada en les dècades anteriors en l'àmbit de la Psicologia Moral. Aquest treball s'orienta a determinar objectivament l'impacte produït per la seua obra mitjançant l'anàlisi dels seus treballs i les citacions que aquest autor rep a través del Social Science Citation Index. Esta anàlisi permeteix mostrar la implantació progressiva de L. Kohlberg en la comunitat científica internacional al llarg dels anys estudiats (1989-setembre 1997); l'enorme visibilitat d'algunes de les seues obres, el creixent impacte en la literatura actual i els principals autors que el citen en l'actualitat.

Paraules clau: Kohlberg, Psicologia Moral, Social Science Citation Index, Impacte.

Abstract

The impact of L. Kohlberg it has been the most outstanding in previous decades within the Moral Psychology. The present work is guided to determine objectively the impact by his work through analysis of the projects and appoinments that this author receives in the Social Science Citation Index. This analysis permits to show the progressive installation of L. Kohlberg in the international scientific community throughout the studied years (1989-September 1997); the huge visibility of some of his work, the growing impact in the current literature and the principal authors that cite it at present.

Key words: Kohlberg, Moral Psychology, Social Science Citation Index, Impact.

INTRODUCCIÓ.

Després de més de 30 anys de dedicació total a la investigació del desenvolupament moral, el 17 de gener de 1987 va morir Lawrence Kohlberg als 59 anys a Nova York com a conseqüència d'una enfermetat cancerígena. El seu nom es troba indissolublement lligat a la psicologia evolutiva-cognitiva i, més exactament, a la psicologia del desenvolupament moral (Rest, 1988; Boyd, 1988)

Garfield (1978) el va situar entre els 100 autors més citats durant el període de 1969-1977. En aquest llistat Kohlberg, amb només 50 anys, apreixia al costat de psicòlegs de tanta rellevància com Bandura, L. Berkowitz, D. E. Broadbent, Brunner, R. B. Cattell, Cronbach, Eysenck, Festinger, Maslow, W. Mischel, U. Neizer, Osgood, Piaget, M. Ritter, Skinner, Winer i Wolpe.

L'anàlisi de la literatura actual publicada sobre una àrea concreta ens ofereix el marc teòric i empíric dels estudis que es fan en eixa àrea. Amb l'objectiu de conèixer les línies i els temes d'investigació sobre l'impacte de l'obra de L. Kohlberg, s'ha realitzat una revisió bibliogràfica de la literatura publicada sobre eixe autor en els darrers nou anys, a partir del Social Science Citation Index.

Els estudis bibliomètrics han demostrat, en nombroses ocasions, la seua idoneïtat per l'anàlisi de corrents, àrees, desenvolupaments històrics i vehicles de comunicació de la ciència al llarg del temps (Carpintero et al., 1983; Carpintero, 1985). És per això que l'anàlisi quantitatiu de la literatura científica ha esdevingut una eina molt important al servei de l'historiador i la metodologia bibliomètrica ha demostrat, ràpidament, la seua utilitat en aspectes molt diferents (Calatayud, Carpintero, Peiró i Tortosa, 1985, 162).

Partint del model integrador de la ciència proposat per Carpintero (1980) en el qual l'assimila a una organització, es poden estudiar els mitjans de comunicació que relacionen entre si els diversos membres que la componen per a situar diverses dimensions, referides tant al contingut científic com a la metodologia emprada.

De entre els diferents canals de comunicació, pot ser el que refelexe de manera més clara els avanços de la investigació siga l'anàlisi a través de les revistes especialitzades; fet reconegut en diversos treballs i per diversos autors, com Ziman (1968) qui explícitament planteja que: "Una de les institucions instaurades de

manera més forta en la comunitat científica són les revistes especialitzades " (Carpintero, Gotor i Miralles, 1983, 377), o altres autors rellevants per als quals les revistes especialitzades són les que proporcionen la connexió necessària entre l'acte de la creació científica individual i la comunitat científica rellevant.

L'alt interès social que desperta el tema ens ha portat a estudiar-lo amb major profunditat. De entre les diferents metodologies que podríem haver triat per a la seua anàlisi, hem optat per la de l'examen bibliomètric, que tan bons resultats ha donat en altres camps del coneixement (López Piñero, 1972; Carpintero i Peiró, 1981).

FONT I MÈTODE.

La metodologia desenvolupada en el nostre treball es sosté en la utilització de tècniques objectives quantitatives, dins de l'enfocament general historiomètric, que parteix de concebir la ciència com una organització (Carpintero, 1980) i que considera la comunicació com quelcom essencial en qualsevol ciència (Garvey, 1979).

Per a realitzar el present treball la font de dades elegida ha estat el Social Science Citation Index, qui s'ha demostrat com un dels repertoris psicològics més exhaustius i utilitzats pels professionals d'elles Ciències Socials. En aquests sentit, pensem que les dades extresses poden representar una aproximació vàlida a la situació existent al voltant del tema que ens ocupa. El període temporal triat per esta anàlisi comprèn des de 1989 fins setembre de 1997, en el volum de 1989 apareixen treballs de l'any 1988.

CARACTERÍSTIQUES DE LA RECERCA.

La revisió ha estat realitzada en el Social Science Citation Index, base de dades que replega articles amb característiques de les Ciències Socials. En ella es van cercar tots els articles publicats des de 1989 fins setembre de 1997.

LES OBRES DE L. KOHLBERG.

Fa 40 anys, el 1958, Kohlberg va iniciar la seua obra científica amb la lectura a la Universitat de Chicago de la seua tesi

doctoral sobre el judici moral, adoptant la perspectiva de Piaget. Després de 5 anys es va publicar un treball sobre la seua tesi.

La seua obra va acabar en 1987, després de 30 anys de dedicació total al tema del desenvolupament moral en les universitats de Chicago, Yale, i Harvard (Pérez-Delgado, Frías i Pons, 1988).

L'obra de Kohlberg compren al voltant dels 116 títols publicats, dels quals 12 són llibres, 46 són col·laboracions en publicacions col·lectives, 2 són entrades en enciclopèdies i 56 són articles en revistes especialitzades.

Tipus de publicació	Numero de treballs	%
revistes	56	48,28
obres col·lectives	46	39,28
llibres	12	10,34
enciclopèdies	2	1,72
total	116	100

Taula 1. Bibliografia de L. Kohlberg

La major part dels treballs de L. Kohlberg han estat publicats en una gran diversitat de revistes científiques (psicologia, ciències de l'educació, filosofia i orientació familiar), el que ens ve a indicar l'àmbit general de les Ciències Socials en el qual hi ha que situar l'autor (Pérez-Delgado, Frías i Pons, 1988). Així, l'aportació de L. Kohlberg ha arribat a la comunitat científica mitjançant diversos canals: les revistes científiques, les actes de sessions científiques o altres tipus d'obres col·lectives, monografies unipersonals o amb els seus col·laboradors i les grans enciclopèdies (Pérez-Delgado, Frías i Pons, 1988).

Les tres revistes que han publicat més obres de Kohlberg són: *Journal of Moral Education* (5 treballs), *Child Development* (4 treballs) i *Zigon* (3 treballs).

IMPACTE DE L'OBRA DE L. KOHLBERG EN LES CIÈNCIES SOCIALS.

La recepció d'un escrit per part de la comunitat científica no depèn només dels continguts que tinga sinó també de la seua accessibilitat pel científic. En aquest darrer aspecte adquireix molta importància el medi en el qual ha estat publicat l'article.

Per avaluar la visibilitat de L. Kohlberg en l'àmbit de les ciències socials utilitzem el volum de citacions que ha rebut durant un

cert temps, concretament des de 1989 fins setembre de 1997. La font de les citacions és el Social Science Citation Index. L'ús de les citacions per avaluar la importància d'un autor és ja un procediment habitual (Carpintero, Peiró, 1981; Garfield, 1979; Pérez-Delgado, Mestre Escrivà, 1984).

L'obra de Kohlberg ha aparegut en aquests darrers anys en una ampla gamma de publicacions científiques. Destaquen per ordre d'importància els *articles en revistes* que arriben fins al número de 1649 (87,02%), seguit de *Treballs de revisió*, 140, (7'32%); 44 *Recensions* (2,32%) i 23 *comunicacions breus* (1,21%), els 39 treballs restants no superen la classificació de l'1% cadascú d'ells.

Tipus de publicació	Num. treballs	%	Num. cites	Cites /Num treballs
Articles	1649	87,02	2576	1,56
Treballs de revisió	140	7,39	215	1,54
Recensions	44	2,32	68	1,55
Comunicació Breu	23	1,21	33	1,44
Editorial	18	,95	27	1,50
Documentació d'editorial	10	,53	16	1,60
Cartes	7	,37	11	1,57
Discussions/Debat	3	,16	4	1,33
Reimpressió	1	,05	1	1,00
Total	1895	100	2951	1,56

Taula 2. Tipus de treball en revistes que citen a Kohlberg.

AUTORS

S'han trobat 3560 signatures en els treballs replegats pel *Social Science Citation Index* en el període 1989-1997.

El total d'autors sobre esta temàtica són 2804, dels quals 2369 han signat un únic treball, 287 han signat 2 treballs i 75 n'han signat tres.

Els autors amb més treballs citant obres de Kohlberg són D. J. Self, del departament Humanities Med (USA), de la Universitat de Texas, 8 dels seus 17 treballs han estat publicats en *Medical Medicine*. L'autor cita en 45 ocasions les obres de L. Kohlberg (2,65 cites per treball).

L'altre autor més productiu és D. L. Krebbs, del departament de Psicologia de la Universitat Simon Fraser (Canada).

Aquest autor en 11 treballs cita en 23 ocasions l'obra de Kohlberg (2,09 cites per treball).

M. B. Tappan elabora 10 treballs en aquest període cita 31 vegades les obres de Kohlberg (3,1 cita per treball).

Autor	Número d'autors	Número de citacions
Self, D. J.	17	45
Krebbs, D. L.	11	23
Tappan, M. B.	10	31
Baldwin, D. C.	9	21
Linn, R	9	21
Ruble, D. N.	9	9
Turiel, E.	9	21
Cicchetti, D.	8	10
Snarey, J.	8	23
Eisenberg, N.	7	17
Martin, C. L.	7	8
Noam, G. G.	7	10
Pratt, M. W.	7	13
Weber, J.	7	24

Taula 3. Autors amb més treballs que citen Kohlberg.

LLENGÜES

L'impacte de l'obra de L. Kohlberg ha estat molt important i així ho constata el fet de que els autors que han citat la seua obra ho han fet en 10 llengües (vore taula 4).

Hi ha un predomini anglosaxó, encara que els treballs analitzats han estat realitzats en 47 estat diferents, i tots ells, lògicament, no eren de parla anglesa. Destaquen els 1801 treballs en anglès (95,04 %) amb un total de 2809 cites; segueixen les 67 obres escrites en alemany (3,54%) i 101 cites. Després els per centatges en altres idiomes descendeixen a un percentil inferior a l'1%: 8 en rus, 6 en castellà, 5 en francès, 4 en txec i 1 en quatre llengües més.

Llengua	Num. Treballs	% treballs	Num. Cites	Cites/obres
Anglès	1801	95,04	2809	1,56
Alemany	67	3,54	101	1,51
Rus	8	,42	9	1,13
Castellà	6	,32	7	1,17
Francès	5	,26	5	1,00
Txec	4	,21	11	2,75
Japonès	1	,05	1	1,00
Eslovac	1	,05	1	1,00
Portuguès	1	,05	6	6,00
Danès	1	,05	1	1,00
Total	1895	99,99	2951	1,56

Taula 4. Distribució de les cites per llengües.

IMPACTE PER ANYS

Per mesurar la visibilitat de Kohlberg en l'àmbit de les ciències socials anem a utilitzar, una vegada més, com indicador el volum de cites que ha rebut durant un període determinat de temps, concretament des del 1989 fins setembre de 1997. La font de les cites és igualment el Social Science Citation Index. L'ús de les cites per avaluar la rellevància d'un determinat autor és ja una pràctica habitual. (Carpintero i Peiró, 1981; Gardfield, 1978 i Pérez-Delgado, 1984).

En aquest període de 9 anys, Kohlberg ha estat citat en l'àmbit de les ciències socials 2951 vegades, el que representa un promedi anual de 327,89 cites; el que podríem representar gràficament com si Kohlberg haguera estat rebent pràcticament una cita diària duran cadascú dels 9 anys analitzats. Per poder comparar amb altres personalitats podem ressenyar que Kohlberg estava en el període de 1966 fins 1996 amb una quantitat similar de cites que A. H. Maslow (Ps. Personalitat), D. E. Berlyne (Terapia de la conducta), A. R. Jensen (Ps. Evolutiva), C. R. Rogers (Ps. Personalitat), D. C. McClelland (Ps. Social), H. A. Simon (Ps. Organitzacions), J. Cohen (Ps. Conducta), L. Berkowitz (Ps. Social), R. Brown (Ps. Social) (Pérez-Delgado, Frias i Pons, 1988).

A partir dels estudis anteriors en els quals s'analitzen les dades per decennis (Pérez-Delgado et al., 1988), s'observa que en el primer decenni estudiat la mitjana de cites és de 192 per cada any; en el segon és de 426 cites per any i en aquest darrer període (1989-1997), sense concloure la dècada, s'obté una mitjana de 328 cites.

Sense cap tipus de dubte cal interpretar estes dades com un increment molt considerables de l'ús de les obres de Kohlberg en el segon i tercer decenni respecte la primer dècada, i un augment constant per anys a l'hora de citar Kohlberg en els darrers vint anys. Analitzant les tres etapes s'observa un augment significatiu de la penetració de la seua obra en les ciències socials i un augment per tant de la visibilitat d'aquest autor.

A la taula 3 s'observa un augment de les cites des de l'any 1989 fins 1991, que és quan més cites rep (404 cites); a partir d'eixe any comença un declivi menut fins l'any 1993 (382 cites). Els anys 1988 i 1997 no es poden tindre en compte en aquest estudi de cites per any per no ser anys complets; la seua consideració en aquesta anàlisi podria produir inferències de variables estranyes, com poden ser els efectes del retràs de l'arribada de revistes d'un any per altre al Social Science Citation Index.

Anys	Num. Treballs	%	Num. Cites	Cites/any
1989	236	12,45	386	1,64
1990	231	12,19	371	1,61
1991	237	12,51	404	1,71
1992	200	10,55	317	1,59
1993	177	9,34	270	1,53
1994	211	11,14	307	1,46
1995	203	10,71	305	1,50
1996	249	13,14	382	1,53
1997	124	6,53	171	1,38

Taula 5. Cites rebudes per les obres de Kohlberg per anys.

ESTATS

L'impacte de l'obra de Kohlberg arriba a tots els continents. A partir de les 1985 fitxes s'ha constatat que 1849 fan referència al lloc de treball dels autors, 47 estats; cal indicar que alguns d'aquests treballs han estat realitzats per autors de diferents països.

Al fer una anàlisi dels continents d'origen dels autors, s'ha constatat que el major impacte ha estat en el propi continent amb 1473 treballs (74,36%); en aquest sentit USA destaca amb 1322 treballs i

2038 cites (1,54 cites per treball), seguida de Canadà amb 244 cites (1,64 cites per treball); 298 treballs estan signats per autors europeus (15,04 %) on destaca el Regne Unit amb 86 treballs i Alemanya amb 77 treballs; 94 treballs són d'autors asiàtics (4,75 %), destacant-hi Israel amb 54 treballs i 99 cites (1,84 cites per treball); 44 treballs (2,22%) tenen el seu origen a Oceania; 13 treballs provenen d'autors d'Àfrica i la resta (9 treballs) són d'Amèrica del Sud (.45%).

Continent	Num. Treballs	%
Amèrica del Nord	1473	74,36
Europa	298	15,04
Àsia	94	4,75
Oceania	44	2,22
Àfrica	13	,65
Amèrica del Sud	9	,45
No consta	50	2,52
Total	1981	100,00

Taula 6. Cites rebudes per les obres de Kohlberg per Continents.

REVISTES

Acabem de comprovar quin ha estat l'impacte general de l'obra de Kohlberg en les ciències socials. És molt interessant comprovar ara en quins àmbits científics és especialment visible i a través de quins medis de difusió científica està Kohlberg present en la ciència contemporània.

El total de revistes que han publicat sobre el tema és de 560. Destaca al revista *Journal of Business Ethics* amb 119 treballs (6,28%) i 204 cites (1,71 cites per obra); li segueixen *Journal of Moral Education* amb 71 treballs (3,74%) i 145 cites (2,04 cites per obra), *Child development* amb 53 treballs (2,79%) i 81 cites (1,53%) i dues revistes amb 34 treballs *Developmental Psychology* i *Human Development*.

Estes dades ens ofereixen les revistes que més s'han referit a Kohlberg, essent la primera d'elles una revista especialitzada en l'ètica dels negocis, la segona dedicada a les CC de l'educació i les tres següents a Psicologia Evolutiva.

Com observació general poden assenyalar el gran àmbit de les ciències socials que s'ha interessat per l'obra de Kohlberg, i que

és, sense cap mena de dubte, exponent de la seua incidència sociocientífica, pràcticament tot l'espectre de les ciències socials que tracten el subjecte humà.

En l'estudi de les revistes, constatem que l'àrea amb major nombre de revistes que citen Kohlberg és la psicologia. Les revistes de psicologia representen quasi el 35 % del total de revistes que citen Kohlberg i elles soles reuneixen quasi 50% dels treballs publicats i el 50 % de les cites identificades.

Num treballs	Num. Revistes	Freqüència (%)
119	1	6,28
71	1	3,74
53	1	2,79
34	2	3,58
32	1	1,68
31	1	1,63
30	2	3,16
25	1	1,31
23	1	1,21
22	1	1,16
20	1	1,05
17	2	1,79
16	1	,84
15	1	,79
14	2	1,47
13	4	2,74
12	3	1,89
11	1	,58
10	3	1,58
9	3	1,42
8	9	3,79
7	9	3,32
6	6	1,89
5	26	6,86
4	33	6,96
3	60	9,34
2	122	12,87
1	362	19,10

Taula 7. Treballs publicats en revistes.

Tot açò vindria a significar que en una proporció molt considerable -pròxima al 50 %- la presència del nostre psicòleg en les ciències socials passa per la psicologia. Açò contrasta amb una dada que hem utilitzat al comentar la bibliografia de Kohlberg i és que dels 56 treballs que va publicar en revistes només un 30 % van aparèixer en revistes específiques de psicologia.

AREA	Nº REVIST.	Nº Treball	Nº CITES	Cites/ Revista	Citas/ treball
Abús substàncies	6	7	7	0,87	,87
Administració pública	2	6	8	4,00	1,33
Antropologia	4	4	10	2,50	2,5
Biomèdiques (SC)	3	8	11	3,67	1,38
C.C. Informació	4	4	4	1,00	1,00
C.C. Polítiques	14	27	45	3,21	1,67
Comunicació (Le)	9	13	14	1,56	1,08
Criminologia	11	20	30	2,72	1,50
Dret	28	52	105	3,71	2,00
Direcció	6	14	18	3,00	1,29
Econòmiques	2	2	2	1,00	1,00
Educació	64	236	383	5,98	1,62
Infermeria	10	37	50	5,00	1,35
Ergonomia	2	2	2	1,00	1,00
Estudis d'àrea	2	3	3	1,50	1,50
Família (Est)	7	15	21	3,00	1,40
Filosofia	9	25	31	3,44	1,24
Geriatrics y Geront	3	12	25	7,67	1,77
Hig. y Salut Publi	4	4	5	1,25	1,25
Història	2	2	2	1,00	1,00
Interdisc (SC)	10	24	42	4,20	1,75
Laborals	1	1	1	11,80	1,40
Dones (EST)	5	42	59	2,32	1,40
NC	62	103	146	17,13	1,63
Negocis	15	158	257	5,50	1,38
Probl. Socials	6	24	33	2,92	1,27
Psicologia	191	890	1407	7,37	1,58
Psiquiatria	36	83	106	2,92	1,27
Rehabilitació	3	6	6	2,00	2,00
Rel. Internacionals	2	3	3	1,50	1,50
Salut Mental	1	1	1	1,00	1,00
Sociologia	21	37	73	3,48	1,97
TRABAJO SOCIAL	14	29	40	2,86	1,38
Urbans (Estudis)	1	1	1	1,00	1,00

Taula 8. Revistes amb treballs i cites a Kohlberg per àrees.

Una interpretació plausible seria que si ben be Kohlberg va fer pública la seua obra al marge dels canals oficials d'ela psicologia, en l'actualitat és precisament en l'àrea de la psicologia on la seua presència és més forta i decisiva.

El segon lloc està ocupat per les revistes de CC de l'Educació, que atorguen a Kohlberg el 29,21% de les cites (383) a través de 64 revistes de l'àrea (quasi el 12% de les revistes que el citen) i 236 treballs (12,45% dels treballs). Són quantitats importants i que certament tenen un gran interès pels experts en les ciències de l'educació. Entre les revistes de CC de l'Educació que citen Kohlberg destaquen *Journal of Moral Education* amb 145 cites en 71 treballs, *Zeitschrift für Pädagogik* amb 25 cites en 14 treballs. En tercer i quart lloc apareixen dues revistes que no apareixen en revisions anteriors: *Academic Medicine* (15 cites) i *Alberta Journal of Education Research* (14 cites).

En aquest darrer estudi bibliomètric destaca una àrea que en altres èpoques no hi apareixia, es tracta de l'àrea de negocis amb 257 cites (quasi un 21%) en 158 treballs (8,34%) i 15 revistes. Destaca el *Journal of Business Ethics* anteriorment citat. La presència de Kohlberg en esta àrea és sorprenent amb 13,22 treballs per any i 22,67 cites per any. Les cites per treball publicat és de 1.71.

Les àrees ubicades en quart, cinquè i sisè lloc són: Psiquiatria (106 cites), Dret (105 cites) i Sociologia (73 cites).

KOHLBERG EN LES REVISTES DE PSICOLOGIA

Vista la importància del tema anem a comentar amb un poc més d'amplitud la presència de Kohlberg en les revistes de psicologia. Com hem comentat adés, estes canalitzen quasi el 50% de les cites a Kohlberg com primer autor i representen pràcticament el 34% del total de revistes que el citen. Estes dades són semblants a les obteses en un estudi sobre aquest autor en el període de 1979 a 1983. El nombre de cites es manté en les revistes de psicologia, però disminueix un 5% el nombre de revistes que el citen.

Per a categoritzar les revistes de psicologia hem mantés la del SSCI, amb la novetat per la nostra banda de resoldre els casos en que una revista apareixia en dos llocs. Analitzant la taula anterior,

s'observa, sense cap mena de dubte, quina àrea de la Psicologia ha estat més interessada que cap altra per l'obra de Kohlberg. La Psicologia Evolutiva està al límit de produir per ella sola el 35% de les cites que rep aquest autor de la psicologia, amb un total de 25 revistes de l'àrea que l'han citat almenys una vegada en aquest període; pràcticament totes les revistes que al Social Citation Reports s'assenyalen com revistes de l'àrea de psicologia evolutiva. Dins d'esta àrea, les revistes que més citen Kohlberg, coincidint amb estudis anteriors, són: *Human Development* (82), *Child development* (81), *Developmental Review* (57), *Adolescence* (52), *Merill Palmer Quarterly- Journal of Developmental Psychology* (48), *Developmental Psychology* (44).

Àrea psicologia	Num. de revistes	Num. de treballs	Num. de cites	Mitjana cites/revista	Mitjana cites /treballs
Espec. revistes					
Psc. en general	71	275	437	6,16	1,58
Ps. evolutiva	25	294	486	19,44	1,65
Ps. Aplicada	16	69	99	6,18	1,44
Ps. social	24	139	244	10,17	1,76
Ps. matemàtica	2	3	7	3,5	2,33
Ps. educativa	16	44	53	3,31	1,21
Ps. Clínica	24	44	52	2,17	1,18
Psc. Experiment	13	22	29	2,23	1,32
TOTAL	191	890	1407	7,37	1,58

Taula 9. Revistes de Psicologia amb cites de Kohlberg.

El grup de revistes de "Psicologia en general", es dir, aquelles que no estan especialitzades, genera quasi altre 31% de les cites, i hi estan implicades 71 revistes. Si atenem el promedi de número de cites/ revista, observem que es esta classe de revistes cita en proporció molt menor Kohlberg. Malgrat açò, destaquen entre elles *Psychological Reports* (49), *American Psychologist* (27), *New ideas in psychology* (25) *Journal of Psychology and Teology* (24), i *Journal of Genetic Psychology* (22). Les segona, tercera i cinquena d'estes revistes no apareixen en estudis anteriors com les que més citaven Kohlberg.

En el tercer, quart, cinquè i sisè lloc per la quantitat de cites a Kohlberg, l'ocupen les revistes de Psicologia Social, de Psicologia Aplicada, de Psicologia Educativa i de Psicologia Clínica, que produeixen un 31,06 % de les cites; un 6% més que en el quinquenni 1979-1983. De Psicologia Social són: *Journal of Personality and Social Psychology* (55) i *Journal of cross-cultural Psychology* (22); de Psicologia aplicada són *Journal of College Student Development* (34) i *Journal of Counseling and development* (28). De Psicologia Clínica: *Journal of Abnormal Child psychology* (8) i *Clinical Psychology Review* (5); de Psicologia Educativa *Psychologie in Erziehung und unterricht* (8), *British Journal of Educational Psychology* (7) i *Journal of Educational Psychology* (7).

Observant estes dades ens crida l'atenció que Kohlberg és un autor més citat per la psicologia evolutiva per un costat i la pedagogia per l'altre que per la psicologia de la educació, tal com també s'ha constatat en estudis anteriors sobre aquest mateix tema (Pérez-Delgado, E; Frias, D; Pons, G, 1988), quan és lògic pensar que la psicologia de l'educació hauria de representar el punt de convergència de la pedagogia i de la psicologia en al seua vessant educativa.

CONCLUSIÓ

Ens proposàvem en aquest article analitzar si la figura de Lawrence Kohlberg podria ser considerada com la d'un dels autors destacats de la història recent de la psicologia. Després de les anàlisis exposades al llarg de tot l'article, es pot concloure de manera prou clara que L. Kohlberg actualment és un autor amb destacada eminència com ho prova l'elevat nombre de citacions que rep en diferents revistes.

Però, a més a més, podem afirmar clarament que esta eminència de Kohlberg no es limita a l'àrea estricta de la psicologia, sinó que més bé avarca un gran ventall de les disciplines que conformen allò que genèricament anomenem "ciències socials" i que inclou revistes d'àrees que epistemològicament poden estar molt distants entre si com, per exemple, l'economia ("Journal of Business Ethics") i la psiquiatria.

Al marge de totes les dades quantitatives que hem anat exposant i analitzant en l'article volem concloure amb una reflexió de

caràcter qualitatiu sobre la incidència sociocientífica de Kohlberg. Aquest autor el podem considerar una figura eminent fonamentalment per dues raons clares i, al nostre parer suficients.

La primera d'estes raons és el fet d'ésser qui ha creat la psicologia moral com una àrea amb entitat pròpia dins de la Psicologia. Enllaçant amb la tradició de Jean Piaget, Kohlberg és la màxima figura dins d'aquest camp de la psicologia moral i que serveix com punt d'inici de tot un seguit d'investigacions i publicacions.

En aquest sentit, l'enfocament que Kohlberg li ha donat a l'estudi de la psicologia de la moral ha possibilitat articular al voltant d'aquest tòpic un fòrum de discussió i debat interdisciplinar, obert a moltes universitats de tots els continents i que interessa tant a estudiosos des de la psicologia fins la pedagogia, a teòrics de l'economia, del dret, de la infermeria, la psiquiatria i la sociologia, tal com s'observa clarament en les taules i en les anàlisis de l'article.

La segona de les raons que hem anunciat adés com justificatives de la rellevància de Kohlberg és, en part, conseqüència del que acabem d'exposar. A partir de l'obra de Kohlberg es recupera la confiança de poder estudiar científicament, i no de cap manera especulativa, la psicologia de la moral, sense tindre ni que desnaturalitzar-la ni que reduir-ho a paràmetres molts estrictes.

És, doncs, a partir de la seua obra quan es va iniciar una generació d'investigadors que han treballat amb el pressupòsit de que la qüestió moral no és un simple fruit del sentiment, ni quelcom totalment depenent de la situació o dels elements externs als subjectes. Sobre la qüestió moral és possible realitzar raonaments i fins i tot elaborar instruments, com el DIT de J. Rest, entre d'altres, que possibiliten exploracions de tipus psicomètric.

Tots aquests arguments i l'elevat nombre de citacions rebudes en àrees diverses ens fan concloure que Lawrence Kohlberg es pot considerar com la figura més destacada fins ara en l'àmbit de la psicologia moral.

BIBLIOGRAFIA.

- Boyd, D (1988), Lawrence Kohlberg as mentor. *Journal of Moral Education*, 17, 167-171.
- Calatayud, C.; Carpintero, H.; Peiró, J.M. i Tortosa, F. (1985): Estudio de la colaboración en el "Psychological Review" (1984-1945). *Revista de Historia de la Psicología*, 6 (2), 161-184.
- Carpintero, H. (1985): Aproximación cuantitativa a la Historia de la Psicología. *Estudios de historia de la Psicología. Teoría y métodos de investigación*. Universidad de Salamanca: Instituto de Ciencias de la Educación, 68, 61-80.
- Carpintero, H. et al.(1983): Eminent authors and working groups in American Psychology. En: BEM, RAPPARD y VAN HOORN (Eds.): *Studies in the History of Psychology and the Social Sciences*, Psychologist Instituut Van de Rijksuniversiteit Leiden, Leiden.
- Carpintero, H. i Peiró, J.M.(1981): *Psicología contemporánea. Teoría y métodos cuantitativos para el estudio de su literatura científica*. Alfaplus, Valencia, 359pp.
- Carpintero, H. (1980): La psicología actual desde una perspectiva bibliométrica, *Análisis y Modificación de Conducta.*, 11-12, 9-24.
- Carpintero, H. (1980): *La psicología española: pasado, presente y futuro.*, 1 (1), 33-58.
- Carpintero, H.; Gotor, A. i Miralles, J.L.(1983). El tipo de revista y su influencia en la colaboración, las materias y la productividad de la revista. *Revista de Historia de la Psicología*, 4 (4), 377-389.
- Garfield, E. (1978): The 100 most cited ZCI authors, 1969-1977.1.-How the names were selected. *Current Contents*, 53, 8995-910.
- Garvey, W. (1979): *Communication: The Essence of Science*. New York: Pergamon Press.
- López Piñero, J.L.(1972): *El análisis estadístico y sociométrico de la literatura científica*, Centro de Documentación e Informática Médica, Valencia, 82pp.
- Pérez-Delgado, E. i Mestre Escrivà, M.V. (1984): Estudio comparativo de la actualidad de Freud y de otros autores eminentes en las ciencias sociales. *Estudios Filosóficos*, 33, 257-288.
- Pérez-Delgado, E.; Frias, D. i Pons, G. (1988): La aportación de Lawrence Kohlberg (1927-1987) a las ciencias sociales. *Psicología y psicología moral en la actualidad*. *Revista de Historia de la Psicología*, 9, págs. 173-209.
- Rest, J. (De.) (1988): The legacy of Lawrence of Kohlberg. Special Issue of *Counseling and Values*. AACD Prez, Alexandria (VA), 1988.
- Ziman, J.(1968): *Public Knowledge. The social dimension of science*. Cambridge University Press.